

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Justitiedepartementet över betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)*.

Sammanfattning

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)*, till Region Stockholm för yttrande. Utredningen föreslår att föreningsfriheten ska kunna begränsas för kriminella sammanslutningar, att medborgarskap i vissa fall ska kunna återkallas och att rätten till domstolsprövning och abort införs i grundlag.

Region Stockholm yttrar sig endast över betänkandets kapitel 5, som handlar om grundlagsskydd för rätten till abort.

Region Stockholm tillstyrker den föreslagna grundlagsbestämmelsen om rätt till abort. Även om aborträtten redan i dag är reglerad i abortlagen (1974:595) är det angeläget att rättigheten ges ett konstitutionellt skydd, bland annat för att begränsa möjligheterna att göra inskränkningar i rättigheten och markera betydelsen av aborträtten för gravidas integritet och rätt till självbestämmande. Region Stockholm vill samtidigt betona vikten av en god abortvård i stärkandet av rätten till abort.

Bakgrund

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)*, till Region Stockholm för yttrande. Utredningen föreslår att föreningsfriheten ska kunna begränsas för kriminella sammanslutningar, att medborgarskap i vissa fall ska kunna återkallas och att rätten till domstolsprövning och abort införs i grundlag.

När det gäller rätten till abort anges bland annat följande i betänkandet.

I dag regleras rätten till abort inte i regeringsformen, utan genom bestämmelser i abortlagen, det vill säga genom vanlig lag. Abortlagen ger alla gravida rätt till fri abort till och med graviditetsvecka 18. Beslutet fattas av den gravida och det krävs inte något särskilt skäl. Som förutsättning gäller att aborten inte på grund av sjukdom hos kvinnan kan antas medföra allvarlig fara för kvinnans liv eller hälsa. Om abort skulle vägras på grund av att den kan antas medföra sådan fara ska frågan omedelbart underställas Socialstyrelsen för prövning. Efter utgången av graviditetsvecka 18 får abort utföras endast om Socialstyrelsen lämnar kvinnan tillstånd. Sådant tillstånd får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger för aborten. Tillstånd får inte lämnas om det finns anledning att anta att fostret är livsdugligt. Socialstyrelsen får dock lämna tillstånd till avbrytande av havandeskapet efter graviditetsvecka 18 och oavsett hur långt havandeskapet framskridit om det kan antas att havandeskapet på grund av sjukdom eller kroppsfel hos kvinnan medför allvarlig fara för hennes liv eller hälsa.

Ett visst skydd för rätten till abort följer av Europakonventionen och andra för Sverige bindande internationella överenskommelser.

Utredningen konstaterar att aborträtten har ett starkt folkligt stöd och att samtliga partier i Sveriges riksdag står bakom abortlagstiftningen. Utvecklingen i vissa andra länder visar dock att rätten till abort inte kan tas för given. Under de senaste åren har bland annat USA men också flera europeiska länder på olika sätt begränsat rätten till abort. I vissa fall har det inneburit att abort i praktiken har förbjudits helt. Om vi i Sverige skulle få en utveckling där rätten till abort ifrågasätts finns det inget konstitutionellt skydd som begränsar lagstiftarens möjligheter att inskränka eller till och med avskaffa aborträtten. Utredningen anser därför att det finns behov av att stärka skyddet för rätten till abort.

Utredningen föreslår att det i 2 kap. regeringsformen införs en bestämmelse om rätten att avbryta en graviditet. Enligt förslaget ska den som är gravid ha rätt att avbryta sin graviditet enligt bestämmelser som meddelas i lag. Det innebär att det uppställs ett krav på att det ska finnas lagstiftning till skydd för den gravidas rätt att avbryta en graviditet. Sådana föreskrifter som avses i den föreslagna grundlagsbestämmelsen finns i dag i abortlagen. Av bestämmelsen följer också att det i regeringsformen slås fast att det finns en grundläggande rätt till abort. Att aborträtten skyddas som en grundläggande fri- och rättighet i 2 kap. regeringsformen innebär att skyddet för den gravidas självbestämmande stärks. Det är även en tydlig markering om den stora betydelsen av denna rättighet.

Ändringarna i regeringsformen föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Ärendet har beretts i samråd med Region Stockholms hälso- och sjukvårdsförvaltning.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm yttrar sig endast över betänkandets kapitel 5, som handlar om grundlagsskydd för rätten till abort.

Region Stockholm tillstyrker den föreslagna grundlagsbestämmelsen om rätt till abort. Även om aborträtten redan i dag är reglerad i abortlagen är det angeläget att rättigheten ges ett konstitutionellt skydd, bland annat för att begränsa möjligheterna att göra inskränkningar i rättigheten och markera betydelsen av aborträtten för gravidas rätt till självbestämmande.

Region Stockholm vill också, när det gäller den praktiska tillämpningen av aborträtten, betona vikten av en god abortvård. Ett sätt att stärka rätten till abort är genom en god abortvård. Region Stockholm ser att det är av avgörande betydelse att det finns en god abortvård som är tillgänglig, effektiv och säker. Det är även viktigt att de som abortvården riktar sig till har tillgång till korrekt information om sin rätt till abort för att kunna använda sig av rättigheten. Vidare är möjligheten till abort central för att uppnå en god och jämlik hälsa i befolkningen vilket är förenligt med de nationella folkhälsomålen.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Katarina Back
Chefsjurist

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av betänkandet Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)

Beslutsexpediering

1. Justitiedepartementet

Godkänd av Emma Lennartsson, 2025-03-03

§ 97

Yttrande över betänkandet Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)

RS 2025-0140

Sammanfattning

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)*, till Region Stockholm för yttrande. Utredningen föreslår att föreningsfriheten ska kunna begränsas för kriminella sammanslutningar, att medborgarskap i vissa fall ska kunna återkallas och att rätten till domstolsprövning och abort införs i grundlag.

Beslutsunderlag

1. Regionrådsberedningens skrivelse
2. Regiondirektörens tjänsteutlåtande
3. Sammanfattning av betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)*

Yrkanden

Ordförande Aida Hadzialic (S) yrkar bifall till regionrådsberedningens förslag i skrivelse den 26 mars 2025 (bilaga).

Beslut

Regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Justitiedepartementet över betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)*.

Särskilda uttalanden

2:e vice ordförande Kristoffer Tamsons m.fl. (M) anmäler ett särskilt uttalande från Moderaterna.

Paragrafen är justerad

Skickas till

Justitiedepartementet

Regionstyrelsen

Yttrande över betänkandet Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)

Föredragande regionråd: Aida Hadžialić

Ärendebeskrivning

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)*, till Region Stockholm för yttrande. Utredningen föreslår att föreningsfriheten ska kunna begränsas för kriminella sammanslutningar, att medborgarskap i vissa fall ska kunna återkallas och att rätten till domstolsprövning och abort införs i grundlag.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Justitiedepartementet över betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)*.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrådsberedningen instämmer i regionledningskontorets yttrande. På flera håll i vår omvärld har vi under de senaste åren kunnat se en oroande utveckling där rätten till abort inskränks. Fri abort är en självklar rättighet i vårt samhälle som aldrig får riskeras att begränsas eller förminskas, och det är därför angeläget att aborträtten också ges ett konstitutionellt skydd. Aborträtten stärks också genom en god abortvård, och det är därför av stor vikt att abortvården är tillgänglig, effektiv och säker.

Beslutsunderlag

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande
2. Sammanfattning av betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)*

Aida Hadžialić

Yttrande över betänkandet Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)

Region Stockholm har ombetts yttra sig över betänkandet Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2). Betänkandet innehåller flera frågeställningar som är angelägna och har bärighet på Region Stockholms uppdrag. Regionrådsberedningen och regionledningskontoret har dessvärre valt att yttra sig över endast frågan om rätten till abort.

Även om vi kan dela uppfattningen att abortfrågan är den som har den mest direkta kopplingen till Regionens verksamheter, vill vi påpeka att det inte är den enda relevanta frågeställningen. Region Stockholm har verksamheter som ofta och i många dimensioner påverkas av exempelvis organiserad brottslighet – allt från att ta hand om offer från mordförsök och sprängdåd, till att bidragsgivning kommer i konflikt med gänginfiltration av fritidsgårdar.

Regionen har också ett intresse i ett fungerande näringsliv och goda förutsättningar för företagande. Mot bakgrund av att den organiserade brottsligheten och kriminalitet i övrigt ses som ett stort problem av företag och företagare är det även ur denna aspekt självklart av betydande intresse för Region Stockholm att kriminaliteten bekämpas. Ur samma intresse för ett fungerande näringsliv berörs också stärkandet av äganderätten och värnandet av näringsfriheten.

Sammanfattningsvis är det vår uppfattning att Regionens styre genom att endast beröra abortfrågan försitter chansen för Region Stockholm att yttra sig över flera angelägna förändringar i regeringsformen.